

Skyltar i skyddad natur

- vad kan vi lära av forskningen?

Eva Sandberg, SLU Centrum för naturvägledning

EJ PRIVAT!

Vi har hängt upp en hängmatta för att just du skall kunna njuta av något unikt som tillhör oss alla. Lägg dig och njut av havet och en fantastisk vy där horisonten inte störs av något. Eller ta ett foto hälsa från Gotland och Brissund by the sea.

Ha en härlig dag!

Pigge ♥ Monika

Kunskapsläget om att kommunicera med skyltar

Vad kan naturvägledning lära av forskning?

- 1. Vilka forskningsfält kan hjälpa oss**
- 2. UNESCO Geoparker 2024**
– riktlinjer och utvärderingsmodell
- 3. Forskning vi på CNV har nytta av och lyft fram**

Skyltar rekommendationer som håller

Att skylta skyddad natur 2003

Viktigt att ge/få information på plats

Anpassa nivå

Skriv kort

Undvik facktermer

Anknyt till platsen

Poängtera med bilder

Karta för orientering – vart ska jag gå?

Regler / föreskrifter

Digitala medier till revideringen 2025!

Se också Att skriva om natur (T Öberg, CNV)

**Skyddad natur allt mer mångfacetterade behov och
anspråk: friluftsliv, pedagogik, hälsa och
välbefinnande, integration, naturturism, dialog och
samverkan, klimat och naturkris.**

**Naturvägledning för att tillgängliggöra natur och
kunskap om natur för besökarens skull.
Men också för att skydda och stärka bevarande- och
upplevelsevärden. Ska bland annat svara på: varför
och hur naturvård här och i allmänhet?**

**Många bra resurser och erfarenhet finns
- som varumärket Sveriges nationalparker**

Tyresta entréskyltar enligt varumärket

NATURSTIG BULLERÖ

10. KLÅVORNA kallas de dalgångar som genomkorsar ön. De var i ett tidigare skede av öns historia öppen mark och ingick i jordbruksdriften.

Marken i klåvorna är mycket näringsrik. Den utnyttjades dels genom slåtter för foder åt kreaturen, dels för odling av potatis och rotfrukter. Betesdjuren, kor, får och getter var utestängda från dessa marker. De var hänvisade till vad hållmarkerna hade att erbjuda av ljung, gräs, örter och lövbuskar.

NATURE TRAIL BULLERÖ

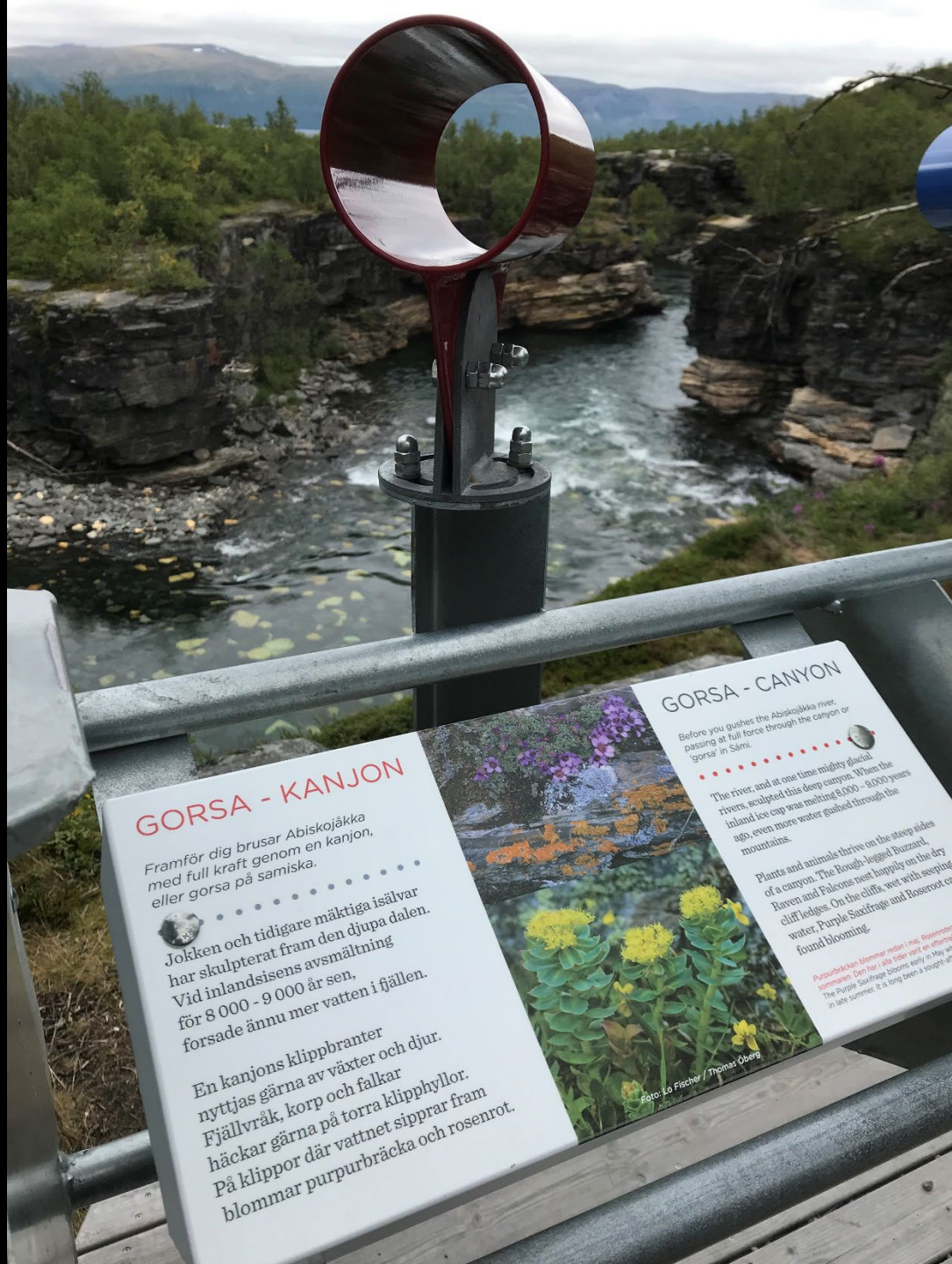

10. KLÅVORNA (The Gorges) is the name given to the vales that criss-cross the island. During an earlier stage of the island's history this area was open ground and formed part of the farmland.

The land in the vales is extremely fertile. It was used partly for hay-making to produce fodder for the farm animals, and partly for growing potatoes and root vegetables. Grazing animals, including cows, sheep and goats, were kept away from these areas. They had to feed on the heather, grass, herbaceous plants and leafy shrubs that the rocky ground had to offer.

Bullerö – uppdatering pågår

Abisko

GORSÄ - KANJON

Framför dig brusar Abiskoälva
med full kraft genom en kanjon,
eller gorsa på samiska.

Jokken och tidigare mäktiga isälvar
har skulpterat fram den djupa dalen.
Vid inlandsisens avsmältning
för 8 000 - 9 000 år sen,
forsade ännu mer vatten i fjällen.

En kanjons klippbranter
nyttjas gärna av växter och djur.
Fjällvråk, korp och falkar
häckar gärna på torra klippfyllor.
På klippor där vattnet sipprar fram
blommar purpurbräcka och rosenrot.

GORSÄ - CANYON

Before you gushes the Abiskoälva river,
passing at full force through the canyon or
'gorse' in Sami.

The river, and at one time mighty glacial
rivers, sculpted this deep canyon. When the
inland ice cap was melting 8,000 - 9,000 years
ago, even more water gushed through the
mountains.

Plants and animals thrive on the steep sides
of a canyon. The Rough-legged Buzzard,
Raven and Falcons nest happily on the dry
cliff ledges. On the cliffs, wet with seeping
water, Purple Saxifrage and Roseroot can
be found blooming.

Purpurbräckan blommar redan i maj. Rosenrot
sommaren. Den har i alla tider varit en elegant
växt. The Purple Saxifrage blooms early in May when
in late summer, it is long been a sought-after

Foto: Le Fischer / Thomas Öberg

Vilken forskning...?

- designvetenskap
- konstvetenskap
- miljöpsykologi
- kognitionsvetenskap
- lingvistik
- pedagogik och utomhuspedagogik
- museivetenskap
- beteendevetenskap
- miljökommunikation

Det beror på...!

Geoparc Carpaterra, Rumänien

UNESCO Geopark riktlinjer och bedömning skyltar

- Är enkel, klar och tydlig utan att förlora i vetenskaplig stringens (fakta korrekt).
- Erbjuder 'undervisning' på ett kreativt och minnesvärt sätt.
- Utmanar, engagerar och väcker intresse.
- Relaterar till vardagsliv och annat som är relevant för besökarna.
- Väcker frågor och aktiverar på ett sätt som är givande.
- Tar upp hållbarhet och naturvård (med 69 kontrollfrågor för bedömning)

Referens: Štrba, L., Palgutová, S. Geoheritage Interpretation Panels in UNESCO Global Geoparks: Recommendations and Assessment. Geoheritage 16, 96 (2024).

<https://rdcu.be/d2QuC>

Ex Iguasso nationalpark i Brasilien (blivande geopark)

- Nya skyltar vägen mot vattenfallen
- 300 besökare som passerat introskylten intervjuades
- 200 hade inte läst skylten – såg den inte, tidsbrist, inte intresserad av geologi, läser inte skyltar...
- De som läste tyckte att dem gett bättre förståelse, men vissa tyckte den var för innehållsrik eller hade för tekniskt språk – de anställda hade ofta inte heller läst.
- Bra för andra tyckte alla att det var.

Moreira, J.C. Interpretative Panels About the Geological Heritage—a Case Study at the Iguassu Falls National Park (Brazil). Geoheritage 4, 127–137 (2012). <https://doi.org/10.1007/s12371-012-0053-5>

Att förstå kommunikation som process

- Traditionellt beskrivs kommunikation ofta som överföring av information från sändare till mottagare.
- Det är snarare fråga om ett ömsesidigt växelspel mellan naturvägledare, fenomen och deltagare/besökare där mening skapas. Vad betyder det här?

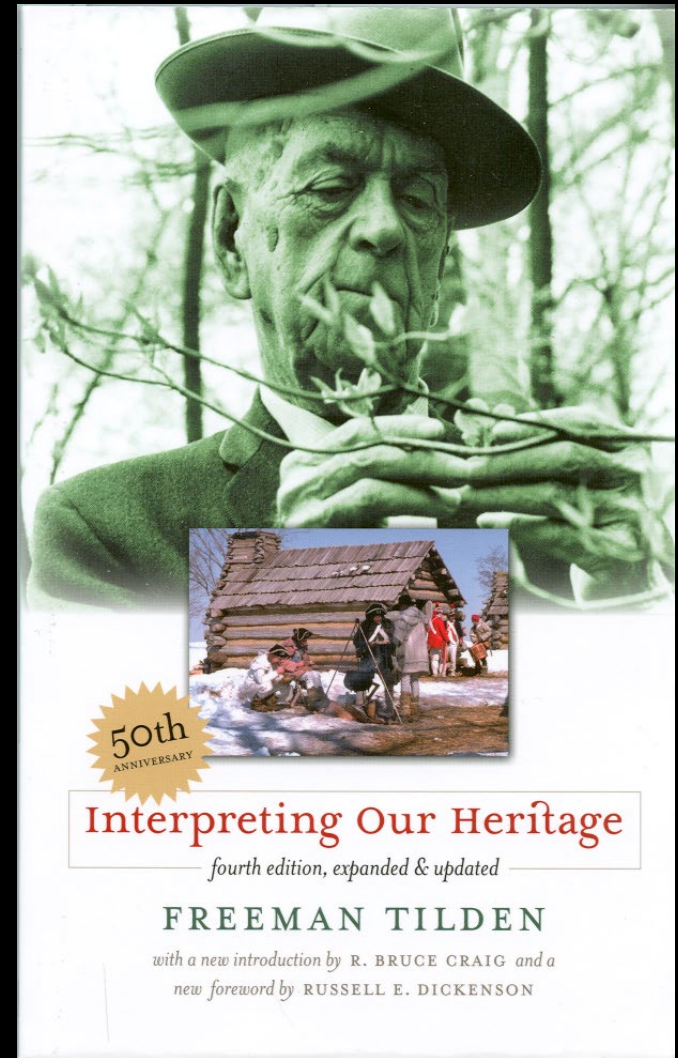
Nature interpretation in the Nordic countries

A book about experiences, learning,
reflection and participation when
people and nature meet

Läs text Lars Hallgrens kapitel (finns online)

Through interpretation
understanding,
through understanding
appreciation,
through appreciation
protection.

Tildens teser 1957:

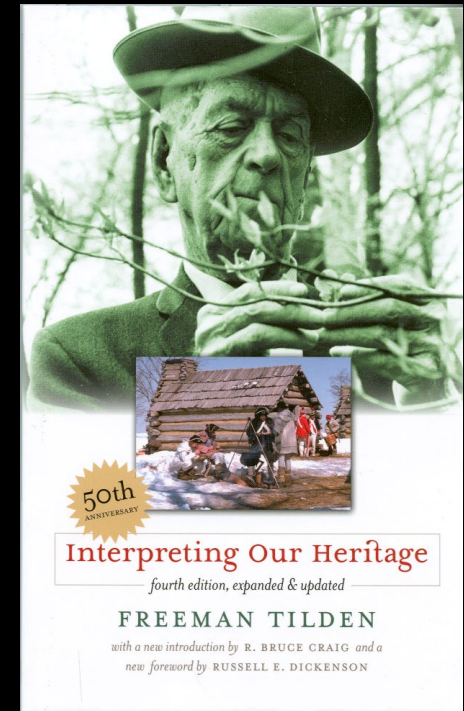
Utgå från relatera till målgruppen

Avslöja istället för att informera

Berätta en historia

Provocera – stimulera till
egna tankar och handlingar

Sätt saker i sammanhang

Parallell utveckling museivärlden:

Besökare och deras upplevelser och förutsättningar allt mer fokus

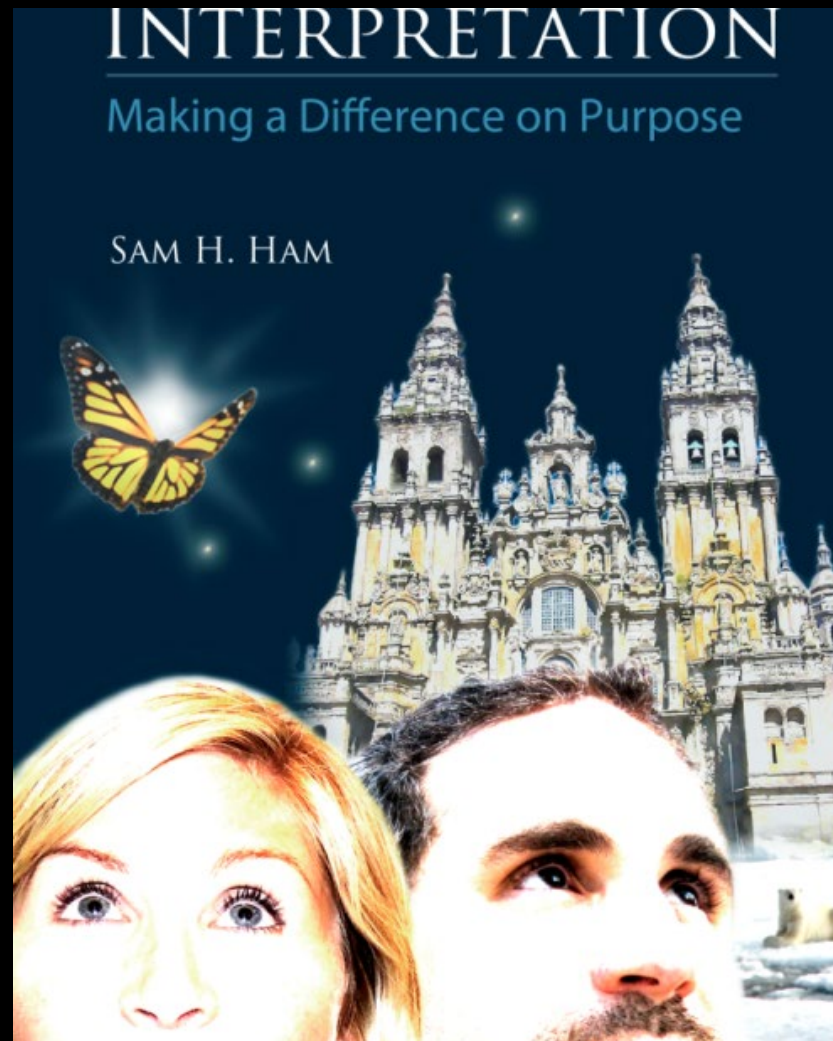
- scannare (går inte på djupet – majoritet)
- facilitatorer (hjälper andra att uppleva)
- upplevelsesökare (plats fenomen)
- ”rechargers” (inre upplevelser eller samvaro)
- exporter (minoritet)

Ref

Falk, Dierking, The museum visitor experience 1992

se också

Falk, Dierking, The museum visitor experience revisited 2013

Ham 2013, finns översatt till svenska av CNV

Tematisk interpretation (Sam Ham)

Tematisk T

Organiserad O

Relevant R

Givande G

= TORG kvalitet

Kan göra “skillnad” om målet är tydligt

PARADIS UTE

TIO TIPS FÖR
NATURVÄGLEDNING

.....

- P** **PLATSEN.** Utgå från platsens särskilda förutsättningar.
- A** **ALLEMANSRÄTT.** En aktivitet med hänsyn till natur och människor.
- R** **RÖD TRÅD.** Ett genomtänkt tema ger intryck som stannar kvar länge.
- A** **AHA-UPPLEVELSER.** Låt innehållet väcka känslor – WOW, OMG, LOL!*
- D** **DELTAGARNA.** Intressera dig för deltagarnas perspektiv.
- I** **INKLUDERANDE.** Involvera alla och försök inkludera dem du annars inte når.
- S** **SINNEN.** Aktivera alla sinnen – känn, smaka, dofta, se och lyssna.
- U** **UNDERSÖK.** Låt deltagarna göra, undersöka och reflektera.
- T** **TILLGÄNGLIGT.** Ta hänsyn till olika förutsättningar och funktionsvariationer.
- E** **ENGAGEMANG.** Din energi är ett frö till deltagarnas engagemang.

*WOW, OH MY GOD, LAUGHING OUT LOUD.

Mistra Environmental Communication 2024-2027

Kunskap och sanning

Digitala medier

Samverkan och dialog

Meningsskapande och känslor m m

Nature Interpretation Lab SLU/CNV

eva.k.sandberg@slu.se
cnv/slu.se

